

УДК 339.727

Ломачинська І.А.
Ольшевська А.В.

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ЕКСПАНСІЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ФРАНЦІЇ
НА ГЛОБАЛЬНОМУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Анотація. Визначено напрями експансії банківських установ Франції на глобального ринку банківських послуг та їх місце у розвитку міжнародної банківської справи. Досліджено вплив європейської інтеграції, світової фінансової кризи 2008 р., боргової кризи Єврозони на бізнес-стратегії найбільших французьких банківських груп, ефективність їх функціонування, стійкість банківської системи Франції. Здійснено аналіз особливостей експансії французьких банківських установ в українську банківську систему. Запропоновано рекомендації щодо подальшої політики розвитку французьких банківських груп у контексті забезпечення стійкості та ефективності національної банківської системи в умовах євроінтеграції та глобалізації.

Ключові слова: банківські установи, банківська система, експансія, глобальний ринок банківських послуг, Франція

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Сучасний етап глобального економічного розвитку характеризується зростанням ролі банків і банківських систем, їх впливу на конкурентоспроможність національних економік, інтеграційні процеси тощо. В свою чергу конкурентоспроможність національної банківської системи країни є одним з визначальних чинників економічного розвитку, адже її високий рівень дозволяє повною мірою використовувати широкі можливості по залученню інвестицій, капіталу, технологій.

Разом із цим, в умовах лібералізації руху капіталів і глобалізації світового фінансового простору закономірним є активна експансія банківських установ на міжнародних фінансових ринках, що супроводжується широкомасштабним проникненням іноземного капіталу в національні банківські системи. І хоча в останній час спостерігається зміна бізнес-моделі найбільших банківських установ світу, що передбачає зменшення кількості філій, припинення діяльності в окремих країнах в результаті зниження прибутковості, інтернаціоналізація банківської діяльності залишається важливою і необхідною умовою для забезпечення ефективного функціонування банків і банківських систем в цілому. Так, сучасною тенденцією є активний розвиток банківської діяльності без фізичної присутності іноземного банку в іноземній країні (відкриття кореспондентських рахунків для міжнародних платежів клієнтів, участь у міжнародних платіжних системах (наприклад, SWIFT), інтернет-банкінг тощо).

Однією з найбільших і добре організованих зарубіжних банківських мереж світу є французька, яка на сьогодні вважається четвертою за величиною в світі після банківських мереж Японії, США, Великої Британії. У Топ-50 транснаціональних банків (ТНБ) світу на сьогодні входить 12 французьких банків, і це друга позиція у світі, яку вони поділяють з Великою Британією, після Китаю (28 ТНБ). При цьому Франція є однією з небагатьох західноєвропейських країн, усі банки якої зберегли свої позиції у Топ-50 протягом останніх років [1].

Аналіз останніх публікацій. Фундаментальні теоретичні і практичні основи міжнародної діяльності банківських установ, їх експансії на міжнародних фінансових ринках висвітлені в роботах таких відомих зарубіжних авторів, як М. Аль-

берта, І. Ансоффа, Е. Бріггема, Д. Джонсона, Т. Коллера, Т. Коупленда, Ф. Мішкіна, П. Роуза, Дж. Сороса й ін. Досліджується це питання й у працях вітчизняних вчених, зокрема О. Білоруса, А. Єпіфанова, Ю. Заруби, В. Кочеткова, Ж. Кугуєнко, З. Луцишиної, В. Міщенко, І. Софіщенко, С. Циганова й ін.

Втім, незважаючи на достатню кількість публікацій, проблематика експансії банківських установ на міжнародних фінансових ринках потребує подальшої розробки в контексті глобальних тенденцій розвитку міжнародної банківської справи та, зокрема, щодо впливу на бізнес-стратегії вітчизняних банків в умовах лібералізації української фінансової системи, оскільки їх інтеграція у глобальний ринок банківського капіталу має неоднозначний вплив на національну економіку України [2].

Метою статті є дослідження особливостей та результатів експансії французьких банківських груп на міжнародному та українському ринку банківських послуг під впливом європейської інтеграції, світової фінансової кризи 2008 р., боргової кризи Єврозони.

Виклад основного матеріалу. У 2015 р. за кордоном функціонувала 91 філія французьких банків (69 в ЄС, 22 за його межами) та 97 дочірніх компаній (51 в ЄС, 46 за межами ЄС) [3]. Понад 85% зарубіжних активів приходить на «велику п'ятірку»: BNP Paribas (BNPP), BPCE Group (створений в 2009 р. злиттями CNCE і BFBP), Groupe Crédit Agricole, Group Crédit Mutuel (гібрид сформований з Crédit Industriel et Commercial), Societe Generale. В цілому на ці банківські групи припадає 85% активів національної банківської системи Франції [4]. Чотири французьких банки входять в 9-ть найбільших банків Європи. Усі установи «великої п'ятірки» значно розширили присутність за межами національних кордонів і сьогодні підпадають під прямий контроль ЄЦБ в якості системно значущих банків ЄС, а 4 з них (крім Crédit Mutuel) визнані системно важливими банками світу (G-SIBs).

Поштовх французьких банків до міжнародної експансії був мотивований необхідністю диверсифікувати свій бізнес-портфель, скористатися перевагами більш широких ринків, що зазнають різних циклів зростання та криз. Створення місцевих відділень на зовнішніх ринках істотно скоротило операційні витрати французьких банків. Таким чином, велика частка транскордонних вимог

у сукупному балансі п'яти найбільших французьких банківських груп є цілком виправданою (станом на 2013 р. загальний обсяг транскордонних вимог досягнув 2,1 трлн євро, що становить більше 1/3 консолідованих активів національної банківської системи [4]).

За останній квартал 2015 р. загальний обсяг транскордонних вимог Франції склав 23,6 трлн євро, з яких на французькі банки прийшлося близько 9,7% (2,3 трлн євро), що значно вище частки країни в світовому ВВП (3,8%). Це – найвищий показник міжнародної присутності серед країн ЄС, якщо не враховувати Велику Британію, частка вимог якої складає 11,8% із часткою 3,9% у світовому ВВП [5–6].

Більшість іноземних активів французьких банків представлені в євро (45,6%) і в доларах (34,5%) і представляють собою середньо- та довгострокові кредити великим корпораціям, роздрібним клієнтам, іншим кредитним організаціям та центральним банкам. Географічний розподіл іноземних вимог демонструє, що французькі банки, в першу чергу, представлені в ЄС (37% у зоні євро та 12% в інших країнах ЄС) (див. рис. 1.). Країни ОЕСР, що не входять до ЄС, посідають друге місце за величиною іноземних вимог (34%) [4].

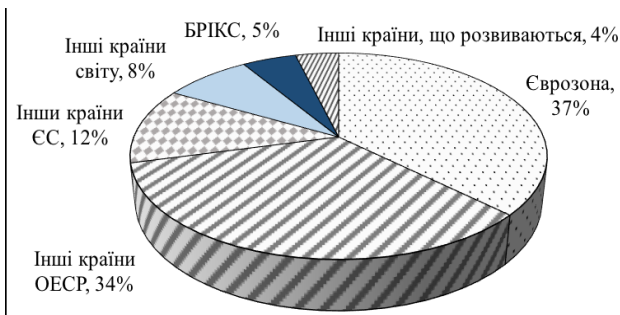

Рис. 1. Географічний розподіл іноземних вимог до Франції

Джерело: складено за даними [4]

Присутність французьких банків у країнах, що розвиваються (БРІКС та інші), відображає їх спрямованість на країни зі швидким темпом зростання. Незважаючи на те, що такі країни до деякої міри виграли від світової фінансової кризи за рахунок збільшення притоку капіталу, вони тим не менш відчували геополітичний тиск та сильну волатильність на окремих ринках, обумовлену постійними макроекономічними дисбаланси (уповільнення зростання, висока інфляція та дефіцит рахунку поточних операцій), що, в свою чергу, призвело до відтоку французького капіталу, девальвації місцевої валюти.

Приспосовуючись до зростаючої глобалізації банківської діяльності, найбільші французькі банківські групи розширювали бізнес за кордоном у конкурентному середовищі, скориставшись відкриттям глобальних ринків капіталу. Однак, фінансова криза 2008 р. змінила темп і канали цього розширення, оскільки банківські групи переключили свою увагу на ринки, що розвиваються, які запропонували більш високі прибутки, ніж розвинені країни. Таким чином, починаючи з 2006 р. і закінчуючи 2016 р., іноземні вимоги основних банківських груп Франції зросли від 1,7 трлн євро до 2,4 трлн євро, особливо різко зростаючи до середини 2010 р., після чого темп стабілізувався та навіть знизився в країнах Єврозони [5].

Процес європейської інтеграції, кульмінацією якого став запуск євро, призвів до появи «квазівнутрішніх» ринків у таких сусідніх країнах, як Німеччина, Бельгія, Іспанія, Італія. Основні французькі банківські групи здійснили значні придбання в цих країнах: BNPP купив Banca Nazionale Del Lavoro в Італії в 2006 р., шостою за величиною гравця на італійському ринку банківських послуг, а у 2009 р. придбав банк Fortis у Бельгії. Crédit Agricole, в свою чергу, купив грецький банк Emporiki в 2006 р., на який приходилося майже всі грецькі вимоги до французьких банків з початку грецької боргової кризи в 2011–2012 рр., після якої французькі банки почали масово виводити капітал з країни (зокрема, продаж банку Emporiki в кінці 2012 р.). Однією з останніх груп, що розширювала мережу за кордоном, стала Crédit Mutuel, що придбала банк Targobank у Німеччині в 2008 р. у відповідь на критику з боку рейтингових агентств, що діяльність банку занадто національно-зосереджена [5].

Після фінансової кризи 2008 р. та кризи суверенного боргу 2010 р. виникли нові побоювання з приводу платоспроможності банків у постраждалих країнах (Греція, Ірландія, Португалія, Іспанія та Італія), що призвели до відтоку французьких активів у цих країнах. Єдиними країнами, де французькі банки збільшили свої активи у період 2006–2013 рр., були Японія і Китай [4]. Щодо Китаю, міжбанківські займи зросли дуже різко (4,4 млрд євро на кінець 2006 р. та 40 млрд євро на кінець 2013 р.). Однак, через законодавчі обмеження щодо іноземної конкуренції на китайському банківському ринку, французькі банки мають лише обмежену діяльність роздрібною торгівлі.

Європейська криза суверенного боргу добре проілюструвала зв'язок між суверенним та банківським ризиком. Неспроможність урядів Іспанії та Ірландії самостійно врятувати національний банківський сектор та сумніви щодо платоспроможності Греції та Італії викликали глибоке занепокоєння з приводу платоспроможності банків, що тримають державний борг цих країн. Наступним етапом кризи стало скороченням загальної економічної активності та діяльності клієнтів найбільших банків. Крім того, в умовах повільного зростання світової економіки і збільшення нормативних вимог до капіталу, іноземні придбання стали рідким та вибіркоким явищем, а французькі банки дедалі зосереджувались на внутрішніх реструктуризаціях та національному ринку. Це явище описується як порочне коло, що стало однією з головних причин створення Банківського союзу ЄС, як важливого кроку в напрямку розриву зв'язку між банківським та суверенним ризиком.

Досліджуючи експансію французьких банківських груп у Центральній та Східній Європі слід виділити дві їх стратегії: нішева стратегія та стратегія присутності. BNPP та Crédit Agricole, які використовують нішеву стратегію, обмежуються невеликими частками ринку в декількох країнах. Такий підхід використовує 85% банківських груп ЄС. Societe General, що робить ставку на корпоративний бізнес, застосовує стратегію присутності. Вона передбачає володіння нехай і скромними частками, але на багатьох ринках. Така стратегія характерна для «першовідкривачів» регіонів [7].

Формами залучення і діяльності французького банківського капіталу за кордоном є утворення представництв та філій; створення банків із різною часткою участі іноземного капіталу; участь

у приватизації державної власності в банках; скуповування банківських акцій у приватних акціонерів.

Розглядаючи процес експансії Crédit Agricole, варто зазначити, що нішева стратегія просування банку характеризується високою вибірковістю. Після того як група завоювала міцне становище на ринку Франції за рахунок великих придбань (Crédit Lyonnais у 2003 р.), група була структурована за напрямками бізнесу та провела ребрендинг. Стрімка експансія Crédit Agricole за кордон, у т.ч. і в Україну, була чітко продуманою і стратегічно спланованою. Перед кожною новою покупкою досліджується кожен напрямок усієї фінансової діяльності, щоб визначити можливості для зростання і потреби, яку можна було б задовольнити за допомогою придбання. Потім оцінюється зовнішня ситуація, тобто економічна перспектива і потенціал цільової області або регіону.

Ще у середині 2000-х рр. девізом групи Crédit Agricole було «Конкурентна перевага – в усіх напрямках бізнесу». Зараз, дивлячись на успіх таких великих французьких банків як BNPP і Societe Generale, Crédit Agricole змінили стратегію. Якщо BNPP і Societe Generale успішні в забезпеченні високої прибутковості акціонерного капіталу, то Crédit Agricole зробила акцент на підвищенні прибутковості свого корпоративного та інвестиційного бізнесу. Це – одна із сфер бізнесу, де група домоглася конкурентної переваги як у Франції, так і за кордоном. Незважаючи на експансіоністську орієнтацію останніх десятиліть, Crédit Agricole не представлений у Великій Британії, США.

В Україні французькі інвестори володіють системними універсальними УкрСиббанком (BNPP) та Креді Агріколь Банком (Groupe Crédit Agricole), що за обсягом активів на українському ринку посідають 8-е місце (3,2%) та 12-те місце (2,1%) відповідно [8]. До 2015 р. свою діяльність також здійснював Профін Банк (SG), доки не був визнаний неплатоспроможним.

УкрСиббанк, після входження у французьку групу BNPP у 2006 р., відзначався агресивною політикою на секторах, які найбільше постраждали від кризи 2008 р. – іпотечному кредитуванні і прийомі депозитів до запитання. У 2009 р., займаючи 3-є місце в рейтингу НБУ за обсягом активів, УкрСиббанк сконцентрував на своєму балансі більше 20% усіх кредитів під заставу нерухомості [7]. За ризики, які принесли лідерство, довелось розплачуватись під час кризи – у 2009 р. BNPP закрити 200 відділень з 957 офісів в Україні та звільнив 1 тис. 420 працівників [9]. У своїй антикризовій політиці банк заручився міцною підтримкою французького уряду, який став найбільшим інвестором BNPP у 2009 р., зосередивши 17% капіталу у формі привілейованих акцій, в обмін на 5,1 мільярдів євро державної підтримки [10].

Щодо грецької кризи, група не мала в Греції роздрібногo бізнесу, тому ризики BNPP були сконцентровані в секторі державних паперів та склали 3,5 млрд євро [7]. Однак незважаючи на втрати, BNPP не мав наміру залишати український ринок, визначивши першочерговою метою підвищення ефективності та якості послуг. Значного скорочення мережі відділень не спостерігалось. У 2016 р., налічуючи 371 філій, УкрСиббанк послабив свої позиції на ринку порівняно з 2015 р., зазнавши значних збитків, зменшивши обсяг активів, кредитів та депозитів, але наростивши капітал на 43% (табл. 1).

Crédit Agricole присутній в Україні з 2006 р., після придбання 99% акцій українського Індексбанку, що змінив свою назву на Креді Агріколь у 2011 р. Наразі банк налічує 156 філій та займає лідируючі позиції на ринках автоскредитування з ринковою часткою 30% [11]. Крім універсальних функцій, банк приділяє особливу увагу співробітництву з компаніями агропромислового комплексу. На відміну від іншої французької дочки в Україні, Креді Агріколь зміцнив своє становище на ринку у 2016 р., збільшивши обсяги активів, капіталу, розширив кредитування та базу депозитів за рахунок значного зниження прибутку.

Отже, банківські установи Франції успішно скористались перевагами глобалізації, значно поширивши свою діяльність на відкритих ринках капіталу світу. Нішева стратегія невеликої частки на ринку в декількох країнах забезпечила групам BNPP та Credit Agricole перше та третє місце серед провідних банків ЄС за величиною активів, а стратегія невеликих часток на багатьох ринках забезпечила групі Societe Generale четверте місце.

Аналіз експансії банківської системи Франції дозволяє стверджувати, що банківський сектор цієї країни є одним із найбільш розвинутих у світі та відіграє важливу роль у розвитку не тільки національної, а й світової економіки. При цьому важливою характеристикою банківської системи є її стійкість, що має велике значення в умовах сучасної глобальної нестабільності. Згідно зі звітом Європейської комісії о макроекономічних дисбалансах Франції, банківський сектор Франції у 2016 р. визнаний достатньо стабільним [12]. Стійкість банківського сектора пов'язана з покращенням якості активів та достатністю капіталу, що мало місце в останні роки. В результаті, поточні фінансові показники банківського сектору в цілому демонструють стійкість по якості активів та доходів.

Достатність і доступність капіталу банківського сектору, згідно з Базелем-III та Методикою оцінки фінансовою стабільності МВФ, визначають здатність кредитних установ протидіяти різким змінам у стані їх балансів. Найбільш поширеним показником достатності капіталу є відношення нормативного капіталу до зважених за ризиком активів. У Франції цей показник

Таблиця 1

Банки з французьким капіталом в Україні, 2015–2016 рр.

Рік	Місце на ринку	Банк	Активи, млрд грн.	Капітал, млрд грн.	Кредити, млрд грн.	Депозити, млрд грн.	Фін. результат, млн грн.
2016	8	УкрСиббанк	40,9	4,2	20,0	31,0	-911
2015	7	УкрСиббанк	43,4	1,8	21,0	33,3	23
2016	12	Креді Агріколь Банк	27,6	2,2	14,6	23,2	124
2015	13	Креді Агріколь Банк	23,2	2,1	13,8	18,8	441

Джерело: складено за даними [9]

в останні роки перевищує встановлене нормативне значення (6%) та стабільно збільшується, складаючи відповідно в 2008 р. – 10,5%, 2009 р. – 12,4%, 2014 р. – 16,3%, 2015 р. – 17,1% та у першому кварталі 2016 р. – 17,2% [13]. Адекватність капіталу 1-го рівня повільно поліпшується з часом (2008 р. – 8,5%, 2009 р. – 10,2%, 2014 р. – 13,1%, 2015 р. – 13,8%, перший квартал 2016 р. – 14,1%) та в цілому відповідає середньому значенню по Єврозоні (14,2%).

Високе значення достатності капіталу свідчить про те, що власні кошти складають значну частку сукупних активів банківської системи, що свідчить про високий рівень фінансової стійкості банківської системи в цілому, невисоку схильність до ризику та відсутність потенційних проблем, пов'язаних з достатністю власного капіталу. Позитивним є і той факт, що тиск ринку в умовах нестабільності світової та європейської фінансових систем, потреба в більш високих рівнях основного капіталу та очікування наслідків Базелю-III призвели до збільшення якості та кількості власного капіталу у Франції.

Важливим індикатором стійкості банківського сектора є показник відношення ліквідних активів до сукупних активів. Він дає уявлення про ліквідність, що може бути використана для задоволення очікуваного та непередбаченого попиту на готівкові гроші та впливає на здатність банківської системи країни протидіяти різним економічним потрясінням. Коефіцієнт ліквідних активів у Франції є високим, але має тенденцію до зниження: з 47,1% у 2008 р. до 39,1% у 2013 р.

Коефіцієнт короткострокової ліквідності, або співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань зі строком погашення до одного року, за період 2008–2016 рр. мав тенденцію до значно більшого скорочення, ніж попередній показник. Так, у кризовий 2008 р. коефіцієнт становив 128,3%, у 2010 р. – 76,2%, у 2013 р. – 71,6%, а у 2014 та 2016 рр. – 17,8% та 17,5%, відповідно, зменшившись у 7 разів, порівняно з початком періоду. Значне скорочення відбулось у 2014 р.

Кредитний портфель французьких банків є низько ризикований, адже частка непрацюючих кредитів складає стабільні 3,9% від загального портфеля у другому кварталі 2016 р., порівняно з 5,6% в зоні євро. Тенденція показника позитивна, бо наразі це найнижче значення за період 2008–2015 рр. (табл. 2).

Показники рентабельності капіталу (ROE) та активів (ROA) банківської системи Франції за останні роки високі та мають тенденцію до збільшення, що обумовлено високою операційною ефективністю банківських установ в країні. ROA у Франції у 2008 р. становив 0,1%, збільшившись до 0,4% у 2015 р. Цей показник вищий за середнього значення в країнах Єврозони у 2 рази, що у 2015 р. складав 0,2% [3]. Показник ROE за період 2008–2015 рр. збільшувався більш

швидкими темпами, ніж ROA, та у 2015 р. склав 6,8%, порівняно з 2,2% у 2008 р. Рентабельність капіталу також перевищує середньоєвропейське значення, що у 2015 р. склало 4,3%. Це свідчить про те, що французькі банки покладаються на непроцентні доходи більше, ніж банки інших країн Єврозони, приділяючи особливу увагу важливості інвестиційної діяльності. До того ж, вони зазнають повільнішого знецінення активів [12]. Можна стверджувати, що в рівноцінному середовищі низьких процентних ставок, прибутковість французьких банків постраждала менше, ніж інших європейських банків.

Індикатор співвідношення процентного прибутку (% маржі) до валового прибутку у Франції в період 2008–2013 рр. мав тенденцію до збільшення (33,9% у 2008 р. та 41,4% у 2013 р.), але у 2014 р. та 2015 р. показник знизився до 38,2% та 33,4% відповідно. Зменшення частки відсоткової маржі у сукупних доходах банків Франції має негативний характер для банківського сектора країни, адже саме відсоткова маржа є основним джерелом прибутку банку та покликана покривати податки, ризики та втрати від спекулятивних операцій.

В умовах низького процентного доходу по всій Єврозоні, рентабельність французьких банків знаходиться під тиском високого співвідношення витрат до доходу (75,8% у 2014 р.) [13–14]. Високі процентні ставки по депозитах, встановлені урядом на таких регульованих ощадних інструментах, як «План житлових заощаджень» («Plan Epargne Logement»), що забезпечують пільговий доступ до кредитів після завершення ощадної фази, значно зменшують процентну маржу банків. Відсоткова ставка по плану фіксується на весь термін дії договору і в цей час складає 2,5% від наявної суми депозиту. Для того, щоб вирішити проблему високого співвідношення витрат до доходів, одного з найвищих в ЄС, банки повинні продовжувати вкладати кошти в цифрові технології та закривати філіали, хоча в короткостроковій перспективі скорочень банківської мережі не планується [12].

Загрозу стійкості банківського сектора, як складової частини фінансової системи країни, складає високий сукупний державний борг, що значно перевищує критерій конвергенції. На 2016 р. показник становив 96,4% та мав тенденцію до стабільного зростання за останні 5 років [3]. У 2017 р. та 2018 р. також очікується зростання державного боргу до 96,7% та 97% відповідно [12]. Ця негативна динаміка є вразливою для економіки Франції, беручи до уваги низький рівень інфляції (1,6% у 2016 р.), що не прискорює розрахунки по державному боргу.

Згідно звіту Європейської комісії (ЄК) про макроекономічні дисбаланси Франції за 2017 р. [12], фінансовий сектор не відчуває безпосередніх ризиків та тиску від високого зовнішнього та внутрішнього боргів, але ситуація може змі-

Таблиця 2

Показники прибутковості банківської системи Франції

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ROA, %	0,1	0,2	0,4	0,3	0,2	0,3	0,2	0,4
ROE, %	2,2	4,6	8,3	5,6	3,4	6,0	4,4	6,8
Відношення витрат до доходів, %	-76,5	-66,8	-64,6	-66,0	-70,4	-69,3	-69,1	-68,2
Непрацюючі кредити, % від кредитів	2,8	4,0	3,8	4,3	4,3	4,5	4,2	4,0

Джерело: [3; 12]

нитися в майбутньому [12]. На сьогоднішній день відсутність короткострокових ризиків пов'язана з тим, що структура державного боргу Франції добре диверсифікована з точки зору термінів погашення, типу інвесторів, а також з географічної структури. Французький уряд застосовує низькодоходні довгострокові державні облигації, що є пом'якшуючим фактором для рефінансування проблем з державним боргом. Дефіцит державного бюджету має протилежну тенденцію відносно державного боргу і в 2016 р. становив 3,3% ВВП, стабільно знижуючись з 5,1% у 2011 р. Згідно з прогнозом ЄК, у 2017 р. очікується скорочення дефіциту до 2,9% через уповільнення зростання державних витрат, низької інфляції та низьких процентних ставок [12].

Для удосконалення організації та діяльності банківської системи Франції, на початку 2016 р. виконавчий комітет Банку Франції розширив існуючі ініціативи трансформації системи у генеральному плані «Амбіції 2020». Очікується, що пропозиції приведуть до реалізації планів дій, покликаних зробити Банк Франції сильнішим і гнучкішим інститутом, який буде краще служити суспільству.

Висновки. Враховуючи зростаючу конкуренцію на ринку банківських послуг Франції внаслідок процесів європейської інтеграції, глобалізації, важливо заздалегідь вживати заходи щодо посилення конкурентоспроможності французьких банків. Цьому сприятиме подальший розвиток банківської системи, головним завданням якої є забезпечення скорочення надмірного дефіциту

і високого державного боргу шляхом прийняття необхідних структурних заходів (скорочення витрат, стимулювання заощаджень уряду).

У напрямі підвищення якості банківських послуг французьких установ доцільним є прискорення процесів консолідації банків; розширення спектру використання електронних банківських технологій; продовження роботи з адаптації нормативно-правової бази Франції з питань діяльності банків до вимог законодавства ЄС та Базельського Комітету. У напрямі розвитку ризик-менеджменту увагу заслуговує удосконалення систем управління ризиками; забезпечення постійного моніторингу ризиків, з метою ефективного функціонування систем управління і внутрішнього контролю, запобігання прийняття правлінням і працівниками банків неконтрольованих і нерегламентованих рішень, пов'язаних з банківськими ризиками; удосконалення методики розрахунку створення банками резервів на покриття їх ризиків; удосконалення злагодженої системи банківського нагляду і його регулювання на національному та європейському рівні.

Отже, враховуючи динаміку основних індикаторів банківської системи Франції, можна оцінити її як достатньо стійку, тобто здатну протидіяти та долати різного роду економічні потрясіння, та як надійний фундамент для розвитку та укріплення фінансової системи країни. Однак, загрозу стійкості банківської системи в середньо- та довгостроковій перспективі несе значний державний борг, зниження ліквідних активів та високе співвідношення витрат до доходів.

Список використаних джерел:

- World's largest banks 2016. [Електронний ресурс] // Banks around the World. – 2016 – Режим доступу: www.relbanks.com
- Бичкова Н.В. Роль банківської системи у фінансизації економічного розвитку України. / Н.В. Бичкова, І.А. Ломачинська, А.О. Мумладзе // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2015. – Том 20. – Вип. 6. – С. 202–206.
- ECB Statistic Warehouse International. [Електронний ресурс] / European Central Bank. – Режим доступу: <http://sdw.ecb.europa.eu/browse.do?node=9691101>
- The international banking activities of France's main banking groups since 2006. [Електронний ресурс] / Autorité de contrôle prudentiel et de résolution – Banque de France. – Режим доступу: https://acpr.banque-france.fr/fileadmin/user_upload/acpr/publications/analyses-syntheses/20150331-AS36-The-international-banking-activities-of-France-s-main-banking-groups.pdf
- Summary of foreign claims by nationality of reporting bank. [Електронний ресурс] / Банк міжнародних розрахунків. – Режим доступу: <http://stats.bis.org/statx/srs/table/b2?p=20164&c=>
- Gross domestic product 2015 [Електронний ресурс] / Світовий Банк. – Режим доступу: <http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>
- Кочетков В.М. Аналіз розвитку міжнародних банків в Центральній та Східній Європі. [Електронний ресурс] / В.М. Кочетков, Ж.С. Кугуєнко. // Ефективна економіка. – 2014. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=293>
- Основні показники діяльності банків України. [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442
- Фінансова звітність Укрсіббанку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukrsibbank.com/about-bank/public-information/financial-reports/>
- Корнилюк Р. Банківська система України під впливом іноземних фінансових інститутів: геополітичний контекст. [Електронний ресурс] / р. Корнилюк. – Режим доступу: <http://www.ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/7766/1/Kornyliuk.pdf>
- Жукова Г. Член правління «Креді Агриколь банк» про уроки кризи. [Електронний ресурс] / «КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК». – Режим доступу: <https://credit-agricole.ua/o-banke/pres-centr/novini/galina-zhukova-chlen-pravlinnya-pat-kredi-agrikol-bank-pro-u-334>
- Country Report France 2017. [Електронний ресурс] / European Commission. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-france-en.pdf>
- Financial Soundness Indicators (FSIs) and the IMF. [Електронний ресурс]. / International Monetary Fund. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/np/sta/fsi/eng/fsi.htm>
- Bank's cost to income ratio for France. [Електронний ресурс] / International Monetary Fund. – Режим доступу: <https://fred.stlouisfed.org/series/DDEI07FRA156NWDB>

Ломачинская И.А.

Ольшевская А.В.

Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

ЭКСПАНСИЯ БАНКОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ ФРАНЦИИ НА ГЛОБАЛЬНОМ РЫНКЕ БАНКОВСКИХ УСЛУГ

Резюме

Определены направления экспансии банковских учреждений Франции на глобальном рынке банковских услуг и их место в развитии международного банковского дела. Исследовано влияние европейской интеграции, мирового финансового кризиса 2008 г., долгового кризиса Еврозоны на бизнес-стратегии крупнейших французских банковских групп, эффективность их функционирования, устойчивость банковской системы Франции. Осуществлен анализ особенностей экспансии французских банковских учреждений в украинскую банковскую систему. Предложены рекомендации относительно дальнейшей политики развития французских банковских групп в контексте обеспечения устойчивости и эффективности национальной банковской системы в условиях евроинтеграции и глобализации.

Ключевые слова: банковские учреждения, банковская система, экспансия, глобальный рынок банковских услуг, Франция

Lomachynska I.A.

Olshevska A.V.

Odessa I.I. Mechnikov National University

EXPANSION OF FRENCH BANKING INSTITUTIONS AT THE GLOBAL BANKING MARKET

Summary

The article analyzes the directions of the expansion of French banking institutions in the global banking services market and their place in the context of international banking development. The research of the influence of European integration, global financial crisis of 2008, Eurozone debt crisis on the business strategies of the largest French banking groups, on the effectiveness of their functioning and on the stability of French banking system was carried out. The specific features of the expansion of French banking institutions into the Ukrainian banking system were analysed. Recommendations are provided for further policy development of French banking groups in the context of ensuring the sustainability and efficiency of the national banking system in conditions of European integration and globalization.

Key words: banking institutions, banking system, expansion, global banking services market, France.

УДК 330.1:330.341:37

Поляков М. В.

Національний університет водного господарства та природокористування

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

У статті обґрунтовано необхідність і переваги більш широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій у сфері знань. Сформульовано пропозиції щодо створення Національної інноваційної мережі та інших інформаційних систем для забезпечення науки та підтримки інновацій. Роз'яснено міжнародний аспект функціонування й удосконалення такої інформаційної інфраструктури як передумова становлення економіки знань.

Ключові слова: економіка знань, інформаційна інфраструктура, інформаційна система, Інтернет, міжнародне науково-технічне співробітництво.

Постановка проблеми. Одним із варіантів розуміння економіки знань (ЕЗ) є представлення її як більш високого ступеню розвитку національних господарств. Перехід до нового рівня, незважаючи на складність економічної ситуації, є актуальним і для України. Більше того, концепція ЕЗ за комплексного її розуміння може виступити основою для прискореної модернізації країни, побудови нових продуктивних сил, заснованих на ефективній науці, сучасних технологіях і продуктивному підприємстві.

Одним із базових елементів ЕЗ як нового типу економіки виступають інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Вони інтегрують і забезпечують функціонування всіх інших елементів: науки,

освіти, інноваційних систем, високотехнологічного виробництва та інтелектуального підприємництва. ІКТ дають змогу підвищити рівень інформатизації, інтенсифікувати комунікації, оптимізувати організаційні моделі, пришвидшити процеси, скоротити витрати. Однією з найбільших переваг, яку надають ці технології, є створення якісно нових умов для отримання, циркуляції і використання знань. Ураховуючи вищезазначене, обов'язковою передумовою становлення ЕЗ в Україні, як і в будь-якій іншій країні, є вдосконалення інформаційної інфраструктури, яка забезпечує функціонування всіх складників такої економіки.

Нині розпочався етап глибоких перетворень у світовому господарстві, пов'язаних із перехо-